

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 1396/1, донетом на седници одржаној дана 25.04.2024, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је Комисију за оцену докторске дисертације докторанда **Милене Стојановић** под насловом „Епистемички модални прилози у енглеском и српском језику”, урађену под менторским руковођењем др **Иване Трбојевић Милошевић**.

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Ивана Трбојевић Милошевић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Англистика

Датум избора у звање: 31.5.2022.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду Филолошки факултет

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Ана Ђорђевић

Звање: доцент

Ужа научна област: Англистика

Датум избора у звање: 12.7.2023.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду Филолошки факултет

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Андреј Бјелаковић

Звање: доцент

Ужа научна област: Англистика

Датум избора у звање: 30.1.2024.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду Филолошки факултет

4. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: др Маја Ивановић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Србистика

Датум избора у звање: 29.10.2021.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду ФАСПЕР

5. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: **Кликните да бисте почели унос текста.**

Звање: **Кликните да бисте почели унос текста.**

Ужа научна област: **Кликните да бисте почели унос текста.**

Датум избора у звање: **Кликните да бисте почели унос текста.**

Установа на којој је запослен: **Кликните да бисте почели унос текста.**

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) презиме:	Милена (Света) Стојановић
Датум и место рођења:	12. март 1988.
Наслов мастер рада:	Pragmatic Mecahnisms and Humour in the <i>How I met your Mother</i> TV series: implications for audio-visual translation
Датум одбране мастер рада:	7.септембар 2012.
Установа где је одбрањен мастер рад:	Универзитет у Београду - Филолошки факултет
Научна област из које је стечено академско звање мастера:	Филолошке науке

III СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

Стојановић, М.С. (2019). Епистемички модални прилози и градијентност у енглеском и српском језику. Филолог: часопис за језик, књижевност и културу. Бр.19. Универзитет у Бањој Луци. Филолошки факултет. Бања Лука. стр. 333-349.

IV НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Епистемички модални прилози у енглеском и српском језику

V ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Предмет ове докторске дисертације су прилози који у енглеском и српском језику имају значење и функцију епистемичких модалних оператора. Примарни циљ дисертације јеста да, служећи се методом контрастивне анализе, упореди ову групу прилога у енглеском и српском језику, установи сличности, контрасте и разлике у њиховој форми, значењу и употреби. Овакав циљ подразумева скрупулозни опис а потом и анализу ових облика, што кандидаткиња чини полазећи од теоријских поставки Ј. Нутса, а које се тичу епистемичке квалификације исказа и њеног припадања нивоу концептуализације, тако да је, у неку руку, један од циљева дисертације и да афирмише Нутсов когнитивно-прагматички приступ анализи и разумевању епистемичке модалности. Такође, циљ тезе је и да допринесе типолошким истраживањима епистемичке модалности у ширем смислу, а посебно када су у питању типолошка истраживања (епистемичких) прилога.

VI ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА ДИСЕРТАЦИЈЕ

У складу са наведеним циљевима, кандидаткиња поставља и своју основну хипотезу, а то је да ће у домену значења и функције енглески и српски језик показивати изузетно висок ниво типолошке блискости. Осим тога, кандидаткиња сматра да ће поређење ових облика из угла когнитивне прагматике и лингвистике дати увид и потврдити теоријске поставке у вези с организацијом когнитивног система, сугеришући да епистемичка модализација припада нивоу концептуализације који се налази битно дубље од њеног језичког израза у површинској структури.

VII КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мср Милене Стојановић броји 252 стране густог слога (укључујући и списак литературе који садржи 135 јединица старијих и новијих радова (страних и домаћих) из области семантике модалности, филозофије језика, прагматике, когнитивне и функционалне лингвистике).

Дисертација је организована у 7 поглавља, Закључак и Литературу.

У Поглављу 1, кандидаткиња у уводним разматрањима осветљава проблем дефинисања модалности (који бар седамдесет година опстаје у литератури из филозофије језика и семантике) и који ће битно утицати на њену одлуку да приступи теми епистемичких модалних прилога из неколико теоријских оквира: логичких, семантичких, функционалних и когнитивно прагматичких. У овом поглављу, она излаже циљеве и основну хипотезу коју поставља за своје истраживање (хипотеза о типолошкој блискости енглеског и српског, коју се труди да докаже кроз резултате контрастирања енглеских и српских епистемичких модалних прилога), као и организацију своје тезе.

Поглавље 2 представља преглед главне литературе која се модалношћу бави из различитих перспектива. На изузетно јасан, промишљен али и критички начин, кандидаткиња је представила формално-логички приступ модалности чији је главни представник у новије време стандарна теорија Ангелике Крацер, али и критичке ставове према њеној теорији који долазе из традиционалних школа модалне логике. Следи приказ функционалистичких теорија

модалности, са посебним освртом на функционално-типолошки приступ Френка Палмера, разликовање система модалности као превасходно семантичке и модуса (начина) као формално-граматичке категорије и класификовање модалности на пропозициону и модалност догађаја, као и везу модалности са теоријом говорних чинова (перформативност), типове судова и појам субјективности као одређујуће карактеристике епистемичке модалности.

У теорије које језику прилазе са полазишта интердисциплинарног посматрања језичких појава, кандидаткиња приказује рад Јана Нутса, његову когнитивно-прагматичку перспективу, увођење појмова 'дубине', 'динамичности', (интер) субјективности и дескриптивности (епистемичких) модалних значења, као и преглед емпиријских истраживања епистемичке модалности.

Као и приликом приказивања формалних и функционалистичких приступа, кандидаткиња се осврће и на критичке ставове према Нутсовом приступу, али наглашава да се, иако и сама има одређена критичка размишљања, у високој мери приклања овом теоријском оквиру, нарочито у смислу прихватања 'дубине' и 'дескриптивности' као одлика епистемичке модалности.

На сличан начин, сажето и јасно, кандидаткиња приказује и когнитивно-лингвистички приступ модалности, посебно се посвећујући теми модалних глагола и Талмијеве 'динамике силе' с једне стране и модалности схваћене као метафоричка пресликавања из социофизичког на апстрактни свет, како ју је анализирао Ив Свитсер. И овај део завршава се прегледом критичких погледа на когнитивнолингвистички приступ модалности.

Поглавље 3 се бави питањем дефинисања и класификовања модалности, између осталог ослањајући се на појам фактуалности, са освртом на скаларне вредности епистемичке модалности, као и на везу модалности са другим категоријама (пре свега глаголским временом и аспектом), али и са перформативношћу и евиденцијалношћу, што кандидаткиња сматра посебно значајним.

Поглавље 4 посвећено је прегледу литературе о (епистемичкој) модалности на српском језику. Милена Стојановић је у овом делу покрила распон литературе у којој се модалност третира као релатив и став (Александар Белић), као лични став насупрот модусу (Живојин Станојчић и Љуба Поповић), преко модерних ставова Милке Ивић, класификације модалности у оквирима односа *realis/irealis* и субјективност Предрага Пипера, преглед односа иреалности и модалности и врсте модалности Пипера и Клајна. Овај преглед кандидаткиња завршава прегледом описа система епистемичке модалности (у које се убрајају модални прилози, придеви и изрази на маргинама система Иване Трбојевић Милошевић).

У Поглављу 5, Милена Стојановић се усредсређује с једне стране на опште одлике прилога као врста речи, разматра дилему статуса прилога (прилози или партикуле), а потом даје преглед најзначајнијег истраживања спреге модалности и прилога (Лео Хој) у енглеском језику, разматра однос позиције прилога и њихов удео у информационој структури реченице/дискурса (тематизација, итд.) и бави се проблемом амбивалентности модалних прилога. У последњем делу овог Поглавља, даје приказ начинских прилога, њихове форме и подела функције (одредбе, модификације, реченичне модификације, итд.) према семантичкој класификацији Стане Ристић.

У Поглављу 6 кандидаткиња прелази на опис свог истраживања епистемичких модалних прилога, где детаљно говори о циљевима истраживања, примењеној методологији и формирању корпуса за истраживање (1042 примера који су експерирани из Британског националног корпуса и Корпуса савременог српског језика Витаса и Утвића, уз један број примера који су ауторкини). У овом делу посебно се издваја објашњење и аргументација за аналитички апарат који је кандидаткиња назвала 'интегрисаним моделом за испитивање епистемичких модалних прилога' који одсликава опредељење кандидаткиње да модалним прилозима приђе из више теоријских углова. Дакле, модалне прилоге Милена Стојановић посматра као елементе такозваног ТАМ система (ТАМ : Tense – Aspect – Modality) којима прилази и са позиција когнитивне прагматике и функционалне граматике.

У најобимнијем Поглављу 7, Анализа епистемичких модалних прилога у енглеском и српском језику, кандидаткиња је систематично анализирао изабране епистемичке модалне прилоге (она наглашава да листа прилога ни у енглеском ни у српском није исцрпена, али се руководила параметром фреквенције употребе), класификујући их по следећим епистемичким

(под)значењима: сигурности (сигурно/certainly), пробабилитета (вероватно, ваљда/possibly) и могућности (можда/possibly и perhaps). (Овде су наведени прототипични прилози). Сви прилози су испитивани на функционалном плану (употреба), на плану контраста (у информацијско-структурном смислу), на плану хармонизације са модалним глаголима, по критеријуму дескриптивности, по понашању у упитним облицима и по критеријуму интензификације. Анализа тече упоредно – прво су анализирани српски а потом енглески примери. Међутим, треба нагласити да Милена Стојановић није спроводила зависну контрастивну анализу, већ независну, где *tertium comparationis* представљају управо пописани функционално-семантички критеријуми.

Последњи, али свакако најважнији и најупечатљивији део овог поглавља је Дискусија у којој Милена Стојановић износи резултате који произлазе из сучељавања ових облика у два језика, коментарише однос прилога према другим средствима за изражавање епистемичке модалности на основу материјала из корпуса и посматра парадигму епистемичке модалности на 'дубоком' нивоу концептуализације. Такође, у складу са својим опредељењем да епистемичке модалне прилоге посматра као елементе ТАМ система, коментарише уочени однос између епистемичких модалних прилога и глаголског времена, где глаголско време може изражавати епистемичка модална значења, док обрнуто није могуће. Ову дискусија кандидаткиња завршава разматрањем принципа 'позајмљивања' и коначно, дискусијом о импликацијама истраживања модалних прилога за увид у слојевиту сложеност когнитивног система.

На крају, Милена Стојановић своје налазе сумира у Закључку, где констатује да је одбрањена њена примарна хипотеза о типолошкој сличности енглеског и српског када су епистемички модални прилози у питању, како на функционалном и информацијско-структурном плану, тако и на семантичком и когнитивном, упркос битним граматичко-морфолошким различитостима.

О списку коришћене литературе за ово истраживање који следи после Закључка већ је било говора на почетку Извештаја о оцени.

VIII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Милене Стојановић како по својим резултатима, а пре свега због приступа који је кандидаткиња применила приликом анализе и контрастивне анализе епистемичких модалних прилога у енглеском и српском представља заиста изузетан научни допринос истраживањима модалности. Иако постоји један број радова који се баве или прилозима уопште или модалним прилозима углавном са позиција традиционалног и дескриптивног угла (како у енглеском, тако и у српском), ова дисертација представља новину, јер се епистемички модални прилози посматрају и анализирају кроз оптику аналитичког модела који је Милена Стојановић изградила на елементима различитих теоријских модела модалности — од лингвистичко-семантичких, преко функционално-информацијских до когнитивно-прагматичких. Одлука кандидаткиње да из тако широког ракурса приђе једној језичкој форми са релативно малим бројем чланова, али са огромним семантичким, прагматичким и дискурзивним потенцијалом говори о дубоком, аналитичком и критичком промишљању овог сегмента језика и познавању проблема у њиховом опису, класификацији, функцији и значењу. Треба нагласити да потврђивање примарне хипотезе овог рада – типолошка сличност (готово подударна) енглеског и српског на плану употребе и семантике епистемичких модалних прилога упркос њиховим формално-граматичким различитостима, не би било могуће, или бар толико поуздано, без аналитичког апарата са јасно одређеним 'филтерима' кроз које Милена Стојановић 'пропуштала' посматране облике, и то је једна од највећих вредности овог рада.

Осим тога, дисертација је организована на систематичан и прецизан начин који увелико олакшава праћење развоја тезе коју заступа, са изванредним критичким коментарима како на одабрану и обухваћену литературу, тако и са сталним критичким освртима на сопствене увиде. Коначно, треба нагласити да је писана јасним и прецизним академским стилем који одсликава јасну мисао ауторке, а истовремено доприноси задовољству читања ове дисертације.

IX ПРОВЕРА ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма *iThenticate*, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „**Епистемички модални прилози у енглеском и српском језику**“ аутора **мрр Милене С. Стојановић**, констатовано је да утврђено подударње текста износи 8%.

Овај степен подударности последица је цитирања и коришћења уобичајених формулација и примера из великих електронских корпуса, што је у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

X ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Комисија за оцену докторске дисертације констатује да је дисертација „Епистемички модални прилози у енглеском и српском језику“ кандидата мрр Милене С. Стојановић оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија стога предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом Извештај о оцени докторске дисертације под насловом „Епистемички модални прилози у енглеском и српском језику“, коју је урадила кандидаткиња мрр Милене С. Стојановић под менторством др Иване Трбојевић Милошевић и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Ивана Трбојевић Милошевић
председник Комисије
2. _____
др Ана Ђорђевић
члан Комисије
3. _____
др Андреј Бјелаковић
члан Комисије
4. _____
др Маја Ивановић
члан Комисије

